

Ass. fylkesdirektør kultur, frivillighet og folkehelse

Øystein V. Strand

Akershus fylkeskommune

Adresse

Oslo 13.08.2014

Tilknytningsformer og arbeidsavtaler i Den kulturelle skolesekken

Arbeid for Den kulturelle skolesekken (DKS) har blitt en svært viktig arbeidsplass for mange kunstnere fra alle kunstgreiner. Det er en viktig årsak til at Kunstnernettverket de siste 3 årene har jobbet for å få på plass et avtaleverk med fylkeskommunene som sikrer anstendige lønns- og arbeidsforhold for de kunstnerne som arbeider for Den kulturelle skolesekken.

Vi er kjent med at flere fylkeskommuner ønsker å betrakte innkjøp av kunstprogram til fremføring i DKS som offentlige anskaffelser. I dette notatet ønsker vi å drøfte konsekvensene av disse to tilknytningsformene. Vi håper på denne måten å bidra til et avtaleverk som sikrer begge parter den nødvendige fleksibiliteten, samtidig som det både begrenser det administrative arbeidet og sikrer utøvernes sosiale rettigheter.

Hvorfor tariffavtale

Myndighetene har i en årrekke uttrykt at de vil bedre kunstnernes levekår, med hovedvekt på inntektsvilkår og velferdsordninger. En tariffavtale på Den kulturelle skolesekkfeltet vil bidra til å realisere denne målsettingen.

En tariffavtale vil skape forutsigbarhet for begge parter, samtidig som den vil løse utfordringen for den enkelte kunstner som finner det ubehagelig å måtte forhandle med en motpart med mye større ressurser og forhandlingserfaring. Den vil også sikre at alle kunstnere vil bli behandlet likt og rettferdig og få lik lønn for likt arbeid.

Vi vil også understreke at poenget med den kulturelle skolesekken er at norske skoleelever skal møte profesjonelle kunstnere og den forutsigbarhet som en tariffavtale vil gi kunstnerne vil også gjøre det mer attraktivt å arbeidet for DKS.

Inntektsgrunnlaget for kunstnere er svært variabelt og kunstnere er ofte oppdragstakere på midlertidige avtaler. Konsekvensen av denne tilknytningsformen til arbeidslivet er blant annet at:

- Kunstnere ikke får det vern som Arbeidsmiljøloven gir det store flertallet av yrkesaktive i Norge.
- Kunstnere ikke opparbeider seg «vanlige» rettigheter i forhold til sykepenger, arbeidsløshetspenger, pensjon og inntektssikring dersom arbeids-/oppdragsgiver går konkurs. (Telemarksforskning fant i sin studie fra 2008 at færre enn 6 % av de kunstnerne som ikke er fast ansatt har tegnet pensjonsforsikring. Det er heller ikke mer enn 7 % av kunstnerne som har tegnet forsikring for tilleggssykepenger.)
- Mange kunstnere har bare kortvarige arbeidsforhold. Folketrygdlovens krav om 4 ukers opptjeningstid fører til at disse ikke opparbeider lovfestet rett til sykepenger.
- Veldig mange kunstnere har kombinerte inntekter. Noen har nesten hele sin inntekt som frilanser (ikke ansatt lønsmottaker), men mister retten til 100 prosent sykepengedekning fordi vedkommende har en liten næringsinntekt i tillegg.

WWW.KUNSTNERNETTVERKET.NO POST@KUNSTNERNETTVERKET.NO

- Mange kunstnere er helt eller delvis selvstendig næringsdrivende og har ikke rett til sykepenger de første 16 dagene av en sykmeldingsperiode, og får deretter ikke mer enn 65 prosent av sykepengegrunnet. Frivillig tilleggforsikring er oftest for dyr for denne gruppen.
- Mange kunstnere er helt eller delvis selvstendig næringsdrivende og har ikke på grunnlag av næringsinntekten rett til dagpenger under arbeidsløshet. For mange kunstnere er også reglene for fastsetting av normal arbeidstid og fastsetting av arbeidet tid under delvis arbeidsløshet et problem.
- Et svært viktig punkt er spørsmålet om pensjon. Mange kunstnere har lave pensjongivende inntekter i hele eller deler av det yrkesaktive livet. Stipender og andre midlertidige støtteordninger som avhjelper økonomien er ikke pensjongivende. Da blir alderspensjonen fra folketrygden lav. Inntektene er heller ikke tilstrekkelige til å finansiere privat pensjonssparing, og kunstnerne kommer ikke inn under AFP-ordningene verken i privat eller offentlig sektor. Dette er med på å opprettholde kunstnerne som fattige livet ut.

Kunstnere vil på grunn av disse forholdene ha langt bedre sosiale rettigheter dersom de arbeider som midlertidig tilsatte, enn som oppdragstakere hos fylkeskommunene når de fremfører program innenfor DKS. Arbeidsmiljøloven legger begrensninger på mulighetene for å benytte midlertidige ansettelser. For kunstnere hvor alternativet ikke under noen omstendighet vil være fast ansettelse, er denne tilknytningsformen likevel i mange tilfeller langt å foretrekke framfor kortvarige oppdragstakerforhold.

Vi vil presisere at oppdragsgiveren har et ansvar for å påse at riktig tilknytningsform blir valgt ut fra objektive kriterier. Dersom kunstneren har arbeidsbetingelser som tilsier at dette er et ansettelsesforhold, er det arbeidsgiverens plikt å tilby ansettelse. Dette er altså ikke et tema som skal være gjenstand for forhandlinger. Det er opp til lovgiver, likningsmyndigheter og i siste instans domstoler å avgjøre hva som er riktig tilknytningsform. Gjennom en tariffavtale, kan vi imidlertid avtalefeste at midlertidig ansettelse kan benyttes også utover de begrensningene som Arbeidsmiljøloven gir.

Vi mener at Kunstnernettverket og KS er naturlige parter i en slik tariffavtale. Vi mener videre at Rammeavtalen mellom Kunstnernettverket og Fylkeskommunenes forhandlingsutvalg fra 2012 danner et godt grunnlag for en tariffavtale.

Konsekvenser av å betrakte kunstprogram innenfor DKS som offentlige anskaffelser

Kunstnere som presenterer program gjennom DKS utgjør en svært sammensatt gruppe. Det er store ulikheter i hvordan de arbeider og organiserer virksomheten sin:

- i hvilke avtaler de tidligere har hatt angående fremføringer i skoleverket
- i investerte produksjonskostnader i et skoleprogram
- i mengden teknisk utstyr som inngår i produksjonen

Derfor mener vi begge parter har behov for fleksibilitet. Særlig når det gjelder forholdsvis store produksjoner med flere medvirkende som allerede har organisert seg i et produksjonsselskap, er det vårt syn at det kan være hensiktsmessig å betrakte fremføring i DKS som en offentlig anskaffelse.

Juridisk sett kan fylkeskommunale innkjøp av program til DKS være å betrakte som offentlige anskaffelser. De skal i tilfelle følge regler og forskrifter i Lov om offentlige anskaffelser. To forhold kan uavhengig av hverandre føre til at slike innkjøp er unntatt fra Lov om offentlige anskaffelser:

1. Det totale innkjøpet har en verdi på under kr 500.000,-
2. Det er snakk om en ansettelse og ikke en anskaffelse

Det kan som nevnt i en del tilfeller være tvil om en avtale med et enkeltpersonforetak i virkeligheten er et ansettelsesforhold. Det er ikke tilstrekkelig for det offentlige å inngå en kontrakt med et enkeltpersonforetak. Det er også flere objektive forhold som må oppfylles.

Det er imidlertid fullt lovlig for en fylkeskommune å gjøre offentlige anskaffelser av kunstprogram til DKS, og samtidig ansette kunstnere i andre program. De to tilknytningsformene utelukker ikke hverandre.

Når det offentlige gjør anskaffelser skal det foreligge en beskrivelse av oppdraget som skal bekjentgjøres på nettstedet "Doffin". Så langt har dette etter det vi kjenner til, ikke vært gjort. Videre har det offentlig plikt til å kontraktsfeste at arbeidsmiljøloven og gjeldende norske tariffavtaler skal følges av bedrifter som utfører underentreprise for norske myndigheter. I tillegg har det offentlige en "påseplikt" til å følge opp at bedriftene følger dette i praksis.

Dette siste punktet er svært viktig for organisasjonene i Kunstnernettverket, fordi det skal bidra til å forhindre såkalt sosial dumping. Det sikrer at kunstnerne skal opprettholde de samme sosiale rettighetene også når de arbeider hos en underleverandør.

Konklusjon

Kunstnernettverket ønsker en dialog med fylkeskommunene for å komme fram til et avtaleverk om oppdrag og arbeid i DKS. Vi mener at offentlige instanser har et særskilt ansvar for å bidra til å sikre at kunstnerne kan nyte godt av de velferdsordningene som det store flertallet av befolkningen tar som en selvfølge. Og en tariffavtale mellom Kunstnernettverket og KS er altså etter vår mening er viktig og rasjonelt virkemiddel for å bidra til dette.

For enkelte produksjonstyper (særlig større scenekunstproduksjoner) kan det være et godt alternativ å betrakte programmeringen som offentlig anskaffelse. Kunstnernettverket kan tilby å medvirke til å utarbeide en standardmal for konkurranse, og en kravspesifikasjon dersom fylkeskommunene ønsker dette.

Usikkerhet rundt lønns- og arbeidsforhold, dårlig vern ved sykdom og arbeidsløshet og dårlige utsikter til pensjon, fører til at en god del kunstnere hvert år "presses" ut av kunstnerskapet sitt. Konsekvensen er at samfunn og befolkning mister tilgang til viktige stemmer og potensielt viktige kunstverk.

På vegne av Kunstnernettverkets DKS utvalg,
vennlig hilsen

Knut Alfsen
Norsk skuespillerforbund

Peder Horgen
Norske dansekunstnere

Anders Hovind
Musikernes fellesorganisasjon

Pål Giørtz
Norske Dramatikeres forbund

Hanne Haukom
Norske Kunsthåndverkere

Sverre Pedersen
Norsk filmforbund

WWW.KUNSTNERNETTVERKET.NO POST@KUNSTNERNETTVERKET.NO

NORSKE BILLEDKUNSTNERE | NORSKE KUNSTHÅNDVERKERE | FORBUNDET FRIE FOTOGRAFER | GRAFILL | DEN NORSKE FORFATTERFORENING | NORSKE BARNE- OG UNGDOMSBOKFORFATTERE
NORSKE DRAMATIKERES FORBUND | NORSK OVERSETTERFORENING | NORSK FAGLITTERÆR FORFATTER- OG OVERSETTERFORENING | MUSIKERNES FELLESGRANISASJON
NORSK KOMPONISTFORENING | NOPA - NORSK FORENING FOR KOMPONISTER OG TEKSTFORFATTERE | NORSK SKUESPILLERFORBUND | NORSK SCENEINSTRUKTØRFORENING
NORSKE SCENOGRAFER | NORSKE DANSEKUNSTNERE | NORSK FILMFORBUND | NORSKE FILMREGISSØRER | NORSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND